

**ZBIGNIEW
KUCHOWICZ**

Człowiek

polskiego baroku

Wydawnictwo Łódzkie

Spis treści

Od Autora	5
Rozdział I	
Środowisko przyrodnicze	11
Wpływ Kosmosu — Rytm biologiczny — Klimat — Warunki lokalne — Przekształcanie krajobrazu — Problemy wody pitnej.	
Rozdział II	
Żywność	22
Odżywianie się ludności chłopskiej na przełomie XVI/XVII w. — Sytuacja w drugiej połowie XVII i w początkach XVIII w. — Wartość żywności chłopskiej u schyłku baroku — Asortyment artykułów w kuchni szlacheckiej — Menu — Kuchnia luksusowa — Oszczędzanie produktów — Cechy kuchni polskiej — Wartość żywności szlacheckiej	
Rozdział III	
Alkohol — złożone konsekwencje jego spożycia	39
Destylacja alkoholowa — Pojawienie się wódki w Polsce — Spożycie napojów alkoholowych — Trunki jako medykament — Wpływ alkoholu na stan fizyczny i psychiczny — Wódki lecznicze.	
Rozdział IV	
Tytoń i używki kofeinowe	52
Konsumpcja nowych używek — Sprowadzenie tytoniu do Europy — Spożycie tytoniu w Polsce — Tabakiery — Wpływ nikotyny na zachowania — Kawa w Europie — Spożycie kawy w Polsce — Pojawienie się herbaty w Europie — Konsumpcja herbaty w Polsce — Czekolada.	
Rozdział V	
Sen jako wypoczynek	65
Sen w aspekcie fizjologii — Znaczenie snu w opinii barokowej — Warunki spania i śnienia chłopstwa — Warunki spania i śnienia szlachty — Jakość snu — Środki nasenne.	
Rozdział VI	
Choroby	78
Choroby w dziejach człowieka — Choroby zakaźne i ich skutki — Niewłaściwe żywienie przyczyną niedomagań — Choroby zębów — Zatrucia i zakażenia pokarmowe —	

Choroby nerwowe i psychiczne — Choroby nowotworowe — Schorzenia reumatyczne — Niepłodność i poronienia — Społeczne skutki chorób,

Rozdział VII

- Stan biologiczny w aspekcie zróżnicowania socjalnego 106
- Typ grupowy chłopca: stan u schyłku XVI w. i w początku XVII w., sytuacja w okresie wojen i apogeum epidemii, stan u schyłku baroku — Typ grupowy magnata: styl życia, sybarytyzm, choroby luksusu, zróżnicowanie stanu fizycznego, postępujące przejawy degeneracji — Typ grupowy szlachcica: wychowanie dzieci i młodzieży, tryb życia dorosłych, dobry stan psychofizyczny, predyspozycje do pełnienia roli dziejowej.

Rozdział VIII

- Postawy wobec życia i rzeczywistości społecznej 137
- Rola ciała — Afirmacja życia — Życie chwilą — Lekceważenie intelektu — Mentalność — Postawa wobec problematyki politycznej — Postawy wobec przyszłości.

Rozdział IX

- Cechy i upodobania człowieka baroku 151
- Strojnosc — Zabawy i rozrywki — Realizm, praktycyzm, rozrzutność — Gloryfikacja sławy — Gwałtownosc zachowań — Złożoność charakterów — Egotyzm — Miłość małżeńska — Pozycja społeczna kobiet — Pojęcie i rola honoru — Uznanie dla życiowego sukcesu.

Rozdział X

- W kręgu wrażliwości estetycznej 176
- Cenienie piękna przyrody, zwierząt — Stosunek do dzieł sztuki — Portret sarmacki — Magia kolorystyki — Uznanie dla piękna ciała człowieka, ozdobnych sprzętów i wspianych budowli.

Rozdział XI

- Makabryzm barokowy 186
- Zmienność kryteriów pojęcia grozy — Społeczne uwarunkowania stosowanych kar — Bestialstwo w życiu codziennym i na wojnie — Motywy śmierci i rozkładu w polskiej kulturze barokowej.

Rozdział XII

- Katalog lęków baroku 197
- Rola strachu w życiu człowieka — Milczenie historiografii — Nasilenie się zagrożeń — Lęk przed środowiskiem przyrodniczym, głodem, dżumą, żołnierzem — Zagrożenie muzułmańskie, bandytyzm — Przewaga środkiem przemocy — Trwogi eschatologiczne — Strach przed diabłem, czarownicami, demonami — Lęki codzienne i paroksyzmy strachu.

Rozdział XIII

- Społeczne skutki strachu i jego zwalczanie 220
- Skutki pozytywne — Przeciwdziałanie lękom — Rola kobiety, wzorów osobowych — Strach w polskim baroku na tle Europy — Wpływ lęku na postawy rezygnacji i izolacji — Skutki zbiorowego znużenia szlachty — Ujemne konsekwencje lęków zbiorowych.

Rozdział XIV	
Postawa wobec religii	229
Wiarę w Boga — Powierzchnowe schrytystianizowanie mas — Religijność warstw wyższych — Widowiskowy styl życia kościelnego i religijnego w drugiej części baroku — Antyklerykalizm — Indyferenci i ateści.	
Rozdział XV	
Psychologiczne podłoże zachowań religijnych	244
Wpływ czynników psychofizjologicznych — Histeria a opętanie — Patologiczne tło zachowań Zofii Tylickiej — Przyczyny cudownych uzdrowień — Praktyki religijne na podłożu masochistycznym — Religia ochroną przed zagrożeniami — Kult maryjny — Społeczna rola religii.	
Rozdział XVI	
Seks	264
Biologiczne uwarunkowania — Seks jako antidotum na strach — Nastawienie wobec doznań seksualnych — Ograniczenia kulturowe — Erotyczny ideał kobiety — Wiązanie się z młodszymi partnerkami — Seksualne zachowania kobiet — Sceneria kontaktów seksualnych wśród mas, szlachty, w domach publicznych — Bodźce seksualne, pieszczoty — Agresywność — Akt — Zaburzenia płciowe.	
Rozdział XVII	
Czarny erotyzm	299
Społeczna i biologiczna interpretacja dewiacji seksualnych — Sadomasochizm — Sodomia — Kazirodtwo — Ekshibicjonizm — Oglądarko — Transwestytyzm — Triolizm — Pedofilia — Homoseksualizm — Analizm — Onanizm — Społeczny zasięg perwersji.	
Rozdział XVIII	
Postawa wobec śmierci	332
Motywy śmierci w kulturze barokowej — Równość ludzi wobec kresu życia — Wzory „dobrej śmierci” — Samobójstwa — Pompa pogrzebowa, rola styp, ceremonii.	
Zakończenie	350
Przypisy	355
Bibliografia	388
Wykaz skrótów	395
Résumé (tłumaczenie Sławomiry Chwiałkowskiej)	396
Резюме (tłumaczenie Doroty Błaszczuk)	398
Indeks nazwisk	401